

munkafüzet

TÖRTÉNELEM

Az emberiség története a középkorig

5

Horváth Andrea
Horváth Levente Attila

TÖRTÉNELEM

Az emberiség története a középkorig

munkafüzet **5**

Hetedik, változatlan kiadás
Mozaik Kiadó – Szeged, 2019

Kedves Tanulók!

Néhány mondattal szeretnénk segíteni nektek, hogy eredményesebben használjátok ezt a munkafüzetet. Mindenek előtt fontos dolog, hogy a feladatokat egyedül oldjátok meg. Egyrészt nagyon sok feladat a képességeitek fejlesztésére szolgál. Másrészt így ellenőrizhetitek majd, hogy a tankönyvi ismereteket megfelelően sajátítottátok-e el. Bizonyára lesznek kérdések, amelyeket rögtön nem tudtok megválaszolni. Ilyenkor először gondoljátok végig újra a tanultakat, és csak utána lapozzátok fel ismét a tankönyvet.

A feladatok mellett piktogramokat helyeztünk el, hogy a különböző feladattípusok között könnyebben eligazodhassatok.

tájékozódás térben

szövegalkotás

tájékozódás időben

az ismeretek ellenőrzése

történelmi személyek

játékos vagy rajzos feladat

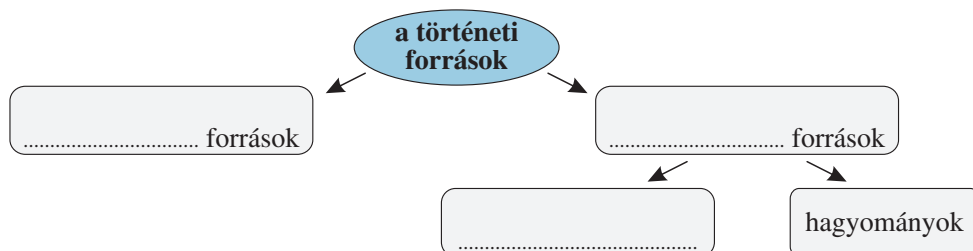
szövegértés, táblázat, ábra elemzése

forráselemzés

1. A történelem forrásai

1. Melyek a történelem forrásai? Egészítsd ki a gondolattérképet!

2. Képzeld el, hogy a távoli jövőben valaki megírja az osztályotok történetét! Csoportosítsd a rendelkezésére álló írott és íratlan forrásokat (elég a számokat beírni)!

1. bizonyítványok; 2. egy diákigazolvány; 3. tanári asztal; 4. iskolapad; 5. osztálynapló; 6. radír; 7. történelemkönyv; 8. tábla

írott források: .....; íratlan források: .....

3. Gyűjtsd össze, hogy milyen hagyományok élnek a családi esküvőkön, lakodalmakon!

Írj le néhányat közülük! Megkérdezheted otthon a szüleidet, nagyszüleidet erről.

.....

.....

.....

.....

4. A történelem forrásaiból több kutató is merít. Írd a foglalkozásuk leírása mellé a megnevezést!

- a) írott források alapján vizsgálja a történelem eseményeit: .....
- b) a nyelv változásait kutatja: .....
- c) a földben rejlő tárgyi emlékeket tárja föl: .....
- d) az emberi csontokat vizsgálja: .....
- e) az emberi élethez kapcsolódó hagyományokat gyűjti össze: .....

5. Állítsd sorrendbe a régészeti munka négy szakaszát!

feltárás (ásatás); kiállítás; feldolgozás; a lelőhely megkeresése

6. Csoportosítsd a következő szavakat aszerint, hogy ősi eredetűnek tartod őket, vagy új keletkezésűnek: 1. három; 2. autó; 3. hal; 4. ceruza; 5. telefon; 6. ház!

ősi eredetű: .....; új keletkezésű: .....

7. Ragassz ide egy csokipapírt, és írd le, mi mindenről árulkodik mint forrás!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AZ ÓKORI HELLÁSZ

11. A görög történelem hajnalán

1. Egészítsd ki az alábbi szöveget!

 A görögök magukat .....-nek nevezték, földjüket .....-nak. A földrajzi adottságok kedveztek a ..... és a ..... megindulásának. A hegyek egymástól elzárt területekre szabdalják a tájat, ezért nem egy nagy ország volt itt, hanem sok ..... állam.

2. Mi tartotta össze a görögöket? Húzd alá a helyesnek tartott állítást!

 a) közös nyelvet beszéltek; b) egy államban éltek; c) ugyanazon isteneket tisztelték; d) minden görög szerette a másikat; e) közös ünnepi játékokat rendeztek

3. Hasonlítsd össze a görög isteneket az emberekkel!

 Miben hasonlítottak? .....
.....
Miben különböztek? .....
.....

4. Írd az alábbi meghatározás mellé a megfelelő fogalom nevét!

 istenekről, legendás hősről szóló monda: .....

5. Fogalmazd meg egy-két mondatban, miben különbözött a görögök vallása a zsidókétól!

 .....
Ki volt a görög főisten? .....

6. Válaszd szét a labirintus mítoszából az igaz elemeket és a képzelet szüleményeit!

 Írj legalább két-két példát!
valóban megtörténhetett: .....
.....
csak a képzelet szüleménye: .....
.....

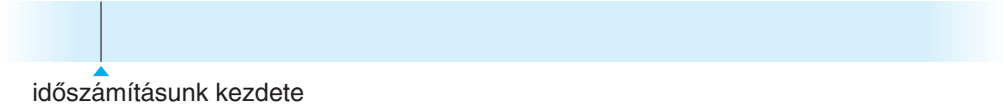
A KÖZÉPKORI EURÓPA

29. A népesség a középkorban

1. Jelöld az időszalagon a középkor elejének és végének időpontját!

Kr. u. 1000

2. A felsorolt események következtében egy adott területen nő (N) vagy csökken (Cs) a népesség? Írd az események elé a megfelelő betűt!

- ..... Nő az előállított élelem mennyisége.   ..... Háború tör ki.
 ..... Járvány pusztít.   ..... Javulnak az egészségügyi viszonyok.
 ..... A kedvezőtlen időjárás miatt kevés a termés, így éhínség tör ki.

3. Válaszolj az alábbi kérdésekre a tankönyvben található grafikon alapján!

- a) Az ókorban folyamatosan nőtt-e az európai népesség? .....
- b) Az ókor folyamán mikor élt Európában a legtöbb ember? .....
 Hány millió fős volt ekkor a népesség? .....
- c) Folyamatos volt-e a virágzó középkorban a népesség növekedése? .....
- d) Mikor éltek többen Európában: a virágzó középkor elején, vagy az ókorban, amikor a legnagyobb volt a népesség? .....
- e) Milyen összefüggést fedezel fel a késői középkor népességének alakulása és a nagy pestisjárvány között? .....
- .....

4. Fejtsd meg a rejtvényt! Ha a megfelelő irányban olvasd össze a betűket, egy mondatot kapsz. Írd le ezt!

.....
 .....
 .....

O	K	P	É	Z	Ö	K	A
Á	P	Ó	R	U	E	I	R
Á	V	R	Á	J	N	A	B
Z	S	U	P	K	O	Y	N
K	A	T	T	O	T	Í	T

A MAGYAR TÖRTÉNELEM KEZDETEI ÉS AZ ÁRPÁDOK KORA

38. A magyarok történetének kezdetei

1. Írd a meghatározás mellé a fogalmat!

 Az a földrajzi hely, ahol egy nép ősei éltek: .....

2. Mi a nomád gazdálkodás lényege? Fogalmazd meg egy-két mondatban!

 .....

.....

3. Húzd alá azoknak az állatoknak a nevét, amelyek alkalmasak a nomád állattartásra!

 juh; szarvasmarha; sertés; ló; liba

4. Melyik a kakukktojás? Az alább felsorolt fegyverek közül egy nem tartozott a nomád harcosok felszereléséhez. Karikázd be a betűjelét!

 a) íj;   b) pajzs;   c) szablya;   d) puska;   e) nyíl

5. Válaszd szét az alább felsoroltakat aszerint, hogy a nagycsaládra, a nemzetségre vagy a törzsre jellemző! (Elég csak a számokat beírni.)

 1. szoros vérségi kötelék fűzi össze őket;   4. a távoli közös ős az összetartó erő;
2. nem a vérrokonság alapján szerveződik;   5. vezetője a család rangidős férfitagja;
3. vezetője a legerősebb nemzetség feje;   6. rokon nagycsaládok alkotják

törzs: .....;   nemzetség: .....;   nagycsalád: .....

6. A magyarok eredetéről szóló mondában két hibát rejtettünk el. Húzd alá ezeket, majd írd le alulra a javítást! Három helyesírási hibát is találhatsz a szövegben. Ezeket a szavakat is írd le helyesen!

 Történt egyszer, hogy Hunor és Magyar messze elkalandosztak vadászatt közben. Hirtelen egy ős bukkant fel előttük, ők pedig üldözőbe vették. Amíg keresték, az egész vidéket bejárták. Úgy gondolták, hogy földművelésre igen alkalmas. Fűvekben, fákbán és vadállatokban bővelkedik.

1. hiba: .....

2. hiba: .....

A helyesírási hibák javítása:

1. ....;   2. ....;   3. ....

TARTALOM

1. A történelem forrásai	3	23. Városnézés az ókori Rómában	36
AZ ÓSKORI EMBER		24. Oktatás és kultúra az ókori Rómában	37
2. Az őskőkori ember mindennapjai	5	25. Rómaiak hazánk területén	38
3. Az újkőkori változások	6	26. A kereszténység születése	39
4. Mesterek és művészek	7	27. A kereszténység és a birodalom	40
5. Időmérés és időszámítás	8	28. A császárság válsága és a Római Birodalom bukása	41
AZ ÓKORI KELET		Összefoglalás	42
6. Mezopotámia	9	A KÖZÉPKORI EURÓPA	
7. Egyiptom, a Nílus ajándéka	10	29. A népesség a középkorban	46
8. A piramisok népe és isteneik	11	30. Mi maradt a Római Birodalomból? ..	47
9. Az Ószövetség népe és Fönícia	12	31. Vallás és birodalom: az iszlám	48
10. Az ókori India és Kína	13	32. Nagy Károly udvarában	49
Összefoglalás	14	33. A várak urai	50
AZ ÓKORI HELLÁSZ		34. A falvak és lakóik	51
11. A görög történelem hajnalán	20	35. A városok és lakóik	52
12. A trójai háború	21	36. „Imádkozzál és dolgozzál”	53
13. Az ókori olimpiák	22	37. A középkor öröksége	54
14. A görög városállamok. Athén és Spárta	23	Összefoglalás	55
15. A görög–perzsa háborúk	24	A MAGYAR TÖRTÉNELEM KEZDETEI ÉS AZ ÁRPÁDOK KORA	
16. Athén fénykora és bukása	25	38. A magyarok történetének kezdetei	59
17. A világhódító Nagy Sándor	26	39. A magyar nép vándorlása	60
18. A család és a gyermek az ókori görögöknél	27	40. A honfoglalás	61
Összefoglalás	28	41. Megtelepedés és kalandozások	62
AZ ÓKORI RÓMA		42. Az államalapítás	63
19. Róma születése	32	43. Szent István örökében	64
20. A hódító Róma	33	44. A változások kora	65
21. Köztársaságból egyeduradalom	34	45. IV. Béla és a tatárveszély	66
22. A császárság kora	35	46. A tatárjárás és az újjáépítés	67
		47. Árpád-kori emlékeink	68
		Összefoglalás	69